

Літяга Інна Володимирівна

кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри соціальних технологій

Шевчук Юлія Володимирівна

здобувачка бакалаврського рівня вищої освіти за спеціальністю 231
«Соціальна робота»

*Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна*

МЕТОДИКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ДБСТ

Останніми роками в Україні набувають поширення різноманітні форми державної опіки дітей, позбавлених батьківського піклування і дітей-сиріт. Разом з цим розвивається і система соціального захисту та соціальної роботи з ними. Однією з найбільш ефективних форм виховання даної категорії дітей є передача їх на виховання у сім'ю, а саме, створення дитячих будинків сімейного типу (ДБСТ) та подальша соціальна робота в них.

Дитячий будинок сімейного типу - окрема сім'я, що створюється за бажанням подружжя або окремої особи, яка не перебуває у шлюбі, які беруть на виховання та спільне проживання не менш як 5 дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Загальна кількість дітей (власних та вихованців) у дитячому будинку сімейного типу не повинна перевищувати 10 осіб. Метою створення ДБСТ є забезпечення належних умов для виховання в сімейному оточенні дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування [2].

Особливостями ДБСТ є те, що вони поєднують в собі основні ознаки сім'ї і первинного колективу, мають суспільні і родинні взаємовідносини, можуть об'єднати рідних і чужих людей, мають свої зв'язки з мікро- та макросередовищем, особливий спосіб життя, створюють певні правила і традиції, є закритою і разом з тим відкритою соціальною системою, установою і сім'єю у той же час. Всі перераховані особливості є дуже важливими для вихованців, тому що нова сім'я формує їх світогляд, норми поведінки, моральні ідеали і смаки, різноманітні навички, духовні ціннісні орієнтації та допомагає дитині увійти у соціальне середовище [3].

Усе це вимагає особливої соціальної роботи в ДБСТ, яка має важливу мету - захист прав дітей, сім'ї та її членів. Одним з основних видів соціальної роботи в ДБСТ є соціальний супровід як обов'язкова умова створення дитячого будинку сімейного типу. Він є гарантією того, що права вихованців будуть враховані та захищені. Усі функції щодо роботи з дитячим будинком сімейного типу покладаються на соціального працівника центрів соціальних служб та за необхідністю залучаються ним й інші фахівці (експерти з соціально-педагогічної, психологічної, соціально-економічної, юридичної, інформаційної, консультативної, соціально-медичної сфери). Самим первинним і важливим об'єктом соціальної роботи соціального працівника є, насамперед, дитина у дитячому будинку сімейного типу, а потім вже сім'я в цілому як мікроколектив [1].

Актуальні проблеми сучасної психологічної науки: виклики сучасності

Соціальний працівник при наданні соціальних послуг в ДБСТ має враховувати термін навчання батьків та створення дитячого будинку сімейного типу, час прийому вихованців, їх вік та їх попереднє перебування в інших формах державної опіки. Соціальна робота передбачає і розв'язання поточних проблем, які виникають у процесі його функціонування: соціальна адаптація вихованців; поліпшення сімейного мікроклімату; створення позитивного емоційного фону сім'ї; виховний та навчальний процес дітей; взаємовідносини окремої дитини з батьками; розвиток фізичних, розумових та творчих здібностей дітей; профілактика та запобігання виникненню конфліктів між членами сім'ї та інші [1].

Разом з тим соціальний працівник обов'язково має дотримуватися основних принципів роботи з ДБСТ і таким чином допомагати батькам-вихователям утворити найліпші умови для розвитку дітей на різних рівнях та реалізації їх прав, а також контролювати створені умови.

Проаналізувавши різні підходи науковців, можна виділити наступні основні принципи соціальної роботи в ДБСТ:

- сім'я – найкраща умова для виховання дітей;
- будь-яка державна установа є тимчасовим місцем перебування дітей;
- можливість вибору нового сімейного середовища дитиною;
- збереження зв'язків дитини з біологічними батьками, родичами;
- можливість повернення дитини в біологічну сім'ю;
- адресна допомога всім членам ДБСТ;
- позитивний досвід виховання власних дітей батьками-вихователями;
- ставлення до ДБСТ як до звичайної сім'ї;
- спрямування сім'ї на саморозвиток і самодопомогу;
- контроль за дотриманням прав вихованців у ДБСТ [3, с. 224].

Отже, виходячи з вищесказаного, ДБСТ має ширші можливості для адаптації, соціалізації, навчання, розвитку та виховання дітей, ніж будь-які інші форми державної опіки України. Адже функціонування ДБСТ реалізує у поєднанні суспільне та сімейне виховання, враховуючи при цьому виховний потенціал сім'ї та дитячого колективу.

Література:

1. Машкаринець-Бутко А. Особливості роботи соціальних працівників у дитячих будинках сімейного типу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*: збірник наукових праць. 2008. №14. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. С. 98-100.
2. URL:<https://drive.google.com/file/d/1f7Z81GdlRV4VQsP-thlGdR4AGqmlcpH/view> (дата звернення: 27.09.2022).
3. Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу: затв. наказом кабінету М-ва України від 26.04.02 р. №564. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/564-2002-%D0%BF#Text> (дата звернення: 28.09.2022).

4. Фуштей О.В. Соціальний супровід дитячих будинків сімейного типу. *Науковий вісник Ужгородського університету: збірник наукових праць*. 2021. №2(49). Серія: Педагогіка. Соціальна робота. С. 223-227. URL:<http://visnyk-ped.uzhnu.edu.ua/article/view/247746/245040>(датазвернення: 28.09.2022).